

Evaluatie Coldcasekalender

Samenvatting

5.12 e

1 april 2020

Voorwoord

Dit document betreft een samenvatting van het evaluatieonderzoek naar de coldcasekalender (Coldcasekalender – Een plan-, proces- en productevaluatie d.d 24 januari 2020). In dit document worden de belangrijkste resultaten en conclusies uit het onderzoek benoemd. Per onderwerp is een verwijzing naar de betreffende pagina's uit het volledige onderzoek opgenomen, zodat de lezer zich gemakkelijk dieper op het onderwerp kan inlezen.

Wij hopen dat alle coldcaseteams hun voordeel kunnen doen met de resultaten en aanbevelingen uit dit onderzoek.

5.1.2.e

1 april 2020

Samenvatting

De centrale onderzoeksvragen (§ 1.4 , § 1.5 , p. 17)

Aan de hand van een plan-, proces- en productevaluatie wordt de coldcasekalender beoordeeld. De evaluatie is gericht op de volgende hoofdvraag:

Wordt de geformuleerde hoofddoelstelling voor de coldcasekalender bereikt en in welke onvoorziene behoeften van de direct betrokkenen voorziet de coldcasekalender?

De hoofdvraag wordt beantwoord aan de hand van 4 deelvragen:

1. In hoeverre is de coldcasekalender in theorie een doeltreffend middel om de algemene doelstelling te bereiken?
2. In hoeverre wordt het concept 'coldcasekalender' consistent en volgens plan uitgevoerd?
3. Wordt de vooraf geformuleerde hoofddoelstelling behaald?
4. Welke aspecten van de coldcasekalender worden gewaardeerd door de direct betrokken partijen?

Planevaluatie: Beantwoording deelvraag 1 (§ 3, p. 34 - 45)

Met een planevaluatie werd onderzocht of de coldcasekalender in theorie de beoogde doelen kan behalen. Via een beleidsreconstructie (Verwijzing: § 3.2 , p. 34 – 39) zijn zes veronderstellingen die aan de coldcasekalender ten grondslag liggen inzichtelijk gemaakt. Deze zijn getoetst aan bestaande feiten, cijfers en theorieën. De conclusie is dat de coldcasekalender een prima initiatief is, maar dat niet verwacht mag worden dat het tot meer tips en opheldering van cold cases zal leiden.

1. Het cold case kaartspel werkt in Amerika, dus ook in Nederland (p. 39 - 40) - ONJUIST

De kans op een gouden tip uit de gevangenis is bij Amerikaanse cold cases veel groter. Reden: Grote verschillen in detentieklimaat, aantallen coldcases en het initiële onderzoek.

2. Een spelelement is ongepast als opsporingsmiddel (p. 40 – 41) - TWIJFELACHTIG

In Amerika heeft het coldcase kaartspel niet tot negatieve reacties geleid. Nederlandse nabestaanden geven aan dat het oplossen van de zaak het belangrijkste voor hen is. Een spelelement lijkt daarvoor geen belemmering te zijn.

3. Een kalender heeft hetzelfde bereik als een kaartspel (p. 41) - ONJUIST

Frequente blootstelling aan cold cases moet tot een gedragsverandering bij gedetineerden leiden. Een kaartspel moet leiden tot gezamenlijk gebruik en onderling praten over zaken. Een kalender zit juist heel erg in de privésfeer. Gezien de korte detentieduur in Nederland, komt een groot deel van de zaken niet onder de aandacht.

4. In Nederland lopen 800 mensen rond met cruciale informatie over cold cases (p. 41-42) - ONJUIST

Dit getal is niet te onderbouwen. Het is gebaseerd op een onderzoek onder opgeloste cold cases. De uitkomsten zijn gelegd op onopgeloste cold cases. Het is niet juist om één meetmethode toe te passen op twee groepen die op één heel cruciaal punt verschillen, namelijk of de zaak is opgelost of niet.

5. In de PI's is kennis over cold cases aanwezig en er wordt onderling over gesproken (p. 42 – 43) – BEPERKT JUIST

Kennis over cold cases is aanwezig, maar erover praten heeft beperkingen. De leeftijdsopbouw in de PI past vaak niet bij de ouderdom van cold cases. Getuigen of dader willen niet altijd willen praten uit angst voor de gevolgen. Zaken die het wel goed doen binnen de PI's zijn zaken die veelal tijdens het initiële onderzoek worden opgelost.

6. Gedetineerden willen informatie over cold cases met de politie delen (p. 43 – 44) – BEPERKT JUIST

Praten met de politie is afhankelijk van loyaliteit naar de dader, angst voor represailles en eerdere ervaringen met de politie. Sociale controle binnen de PI vormt een grote belemmering. Het is zeer de vraag of de coldcasekalender die drempels kan wegnemen.

Procesevaluatie: Beantwoording deelvraag 2 (§ 4, p. 46 – 57)

Met de procesevaluatie is onderzocht of de coldcasekalender consistent en volgens het oorspronkelijke plan wordt uitgevoerd, tegen welke knelpunten er in de praktijk wordt aangelopen en welke bevorderende factoren het proces vergemakkelijken. Geconcludeerd kan worden dat er niet één alomvattend uitvoeringsplan ligt, waardoor de coldcaseteams redelijk wat ruimte hebben om een eigen invulling te geven aan de coldcasekalender. Daardoor is er geen consistentie in het soort zaken dat wordt aangeleverd. De knelpunten waar de teams tegenaan lopen zorgen ervoor dat de uitvoering kan afwijken van de oorspronkelijke plannen. De belangrijkste knelpunten zijn:

Capaciteit en geleverde inspanning (p. 47 – 48)

Coldcaseteams ervaren de geleverde inspanningen als een flinke aanslag op de beschikbare capaciteit, terwijl het gevoel overheerst dat de coldcasekalender weinig oplevert. Het team dat de kalender produceert ervaart dat vooral als veel getouwtrek om de kalender op tijd op te leveren.

Verspreiding en gebruik kalender in de PI (p.49 – 50)

De wijze van verspreiding verschilt per PI. Daardoor krijgt niet iedere gedetineerde de kalender onder ogen. De vorm van de kalender nodigt niet uit tot dagelijks gebruik. Gedetineerden hebben daarnaast niet het gevoel dat zij anoniem kunnen tippen.

Selectie van zaken (p. 50 – 52)

Ieder team heeft eigen ideeën bij het soort zaken dat op de kalender moet komen, waardoor er geen eenduidigheid is in het soort geselecteerde zaken. Kleinere teams hebben duidelijk meer moeite om ieder jaar nieuwe geschikte zaken aan te leveren.

Financiële beloning (p. 52 – 53)

De hoogte van het uitgelopen tipgeld verschilt per kalenderzaak. Dit is aan nabestaanden niet goed uit te leggen.

Nabestaanden (p. 53 – 55)

De wijze waarop contacten met nabestaanden verlopen verschilt per team. De verplichte toestemming van nabestaanden wordt als de meest veeleisende handeling ervaren. Het merendeel van de teams vindt deze handeling overbodig. Zeker wanneer nabestaanden uiteindelijk weigeren is er veel werk voor niets gedaan.

Naast knelpunten zijn er twee belangrijke bevorderende factoren voor het proces rondom de coldcasekalender (p. 55 – 56): De grote media-aandacht voor de coldcasekalender en de zaken die daar op staan, alsmede de daaruit voortvloeiende naamsbekendheid van de coldcasekalender en Cold Case Nederland.

Productevaluatie: Beantwoording deelvragen 3 en 4 (§ 5, p. 58 – 75)

Met de productevaluatie is onderzocht wat de coldcasekalender concreet heeft opgeleverd. Geconcludeerd kan worden dat de aantallen tips in coldcasezaken sinds de introductie van de kalender fors gestegen is, alhoewel de mate waarin wel flink verschilt per coldcaseteam (p. 59 – 61). De belangrijkste bevindingen zijn:

- Zaken met een onbekend slachtoffer scoren duidelijk slechter qua aantallen tips (p. 63)
- Levensdelicten generen meer tips dan vermissingen (p. 64)
- Verreweg de meeste tips komen niet uit de PI's maar van de gewone burger (p. 65 – 66)
- Zaken met een link naar het criminele circuit, zaken met een zedenachtergrond en zaken zonder beloning genereren vrijwel geen tips uit de PI (p. 67)
- Media-aandacht voor een cold case heeft een groot positief effect op het aantal tips (p. 68)

- Ongeveer 8 procent van de ontvangen tips wordt als bruikbaar beoordeeld. Deze zijn maar zeer zelden naar de PI te herleiden (p. 68 – 69)
- Cold cases die meer media-aandacht krijgen leveren ook meer bruikbare tips op (p. 69)
- Van alle kalenderzaken is er nog geen een opgelost door de coldcasekalender (p. 70)

Belangrijke bijvangst van de coldcasekalender is de betekenis ervan voor nabestaanden (p. 70 – 72). De kalender draagt bij aan de traumaverwerking, geeft hoop en erkenning heeft een positief effect op het vertrouwen in de politie. Daarnaast wordt ook het imago van de coldcaseteams en de politie positief beïnvloed door de coldcasekalender (p. 72 – 74).

Aanbevelingen voor de praktijk (§ 6.2, p. 79 – 80)

Aanbeveling 1 – Doorontwikkelen van de coldcasekalender

Doorontwikkeling van de coldcasekalender naar een concept met een breder bereik. De hoofddoelgroep van de nieuwe coldcasekalender dient de burger te zijn.

Aanbeveling 2 – Heroverweeg de plek van de PI binnen de coldcasekalender

Gedetineerden moeten een doelgroep blijven van de coldcasekalender, maar niet meer de hoofddoelgroep. Er moet een passend alternatief worden gezocht voor de papieren kalender in de PI.

Aanbeveling 3 – Ontwikkel een éénduidig uitvoeringsplan voor de coldcasekalender

Een goed product begint met een helder plan. Ontwikkel één helder plan waarin alle doelstellingen en eisen van de coldcasekalender staan beschreven en neem de knelpunten daarmee weg.

Aanbeveling 4 – Centraal bijhouden van de resultaten van de coldcasekalender

Om toekomstig onderzoek te vergemakkelijken dienen de resultaten van de kalenderzaken eenduidig en centraal te worden bijgehouden.

Aanbeveling 5 – Digitaliseren van alle cold cases

Een goede selectie van zaken is alleen mogelijk als er een compleet overzicht is van alle cold cases.

Aanbeveling 6 – Opsporingscommunicatie als trekker van de coldcasekalender

De afdeling Opsporingscommunicatie moet een leidende rol krijgen bij de productie van de coldcasekalender en moet niet meer bij de coldcaseteams zelf liggen.

Aanbeveling 7 –

5.2.1